

Internetin perusasiat tutuiksi

1234 Minkälaisia laitteita ja ohjelmia internetin käyttöön vaaditaan? Entä Miten internet-liittymä hankitaan ja mitä se maksaa? Millaiselta Internet Explorer näyttää? Miten selainohjelman asetuksia muutetaan, esimerkiksi määritetään sivuja turvallisiksi tai vaihdetaan aloitussivua?

1234 Yksi internetin suosituimmista palveluista on sähköposti. Toisessa osassa tutustutaan Windowsin mukana tulevaan Outlook Express -sähköposti-ohjelmaan. Tavoitteena on oppia lähettämään ja vastaanottamaan sähköpostiviestejä sekä järjestelemään niitä omalla tietokoneella.

1234 Kolmannessa osassa perehdytään tarkemmin Internet Explorer -selainohjelmaan ja syvennytään myös kotisivun rakenteeseen. Siinä opetetaan myös, miten palataan edellisten viikkojen aikana avatuille sivuille ja päästään oikeita usein käytetyille sivuille. Lisäksi opetetaan omien surffaustietojen hävittäminen.

1234 Internet-koulun neljännessä ja viimeisessä osassa käsitellään kaupankäyntiä verkossa. Onko ostosten tekeminen internetissä turvallista? Voiko verkko-ostokset maksaa luottokortilla riskittä? Miten toimitaan, jos tilatussa tuotteessa on vikaa? Millaisia tuotteita netistä kannattaa hankkia?

Turvallisin mielin nettiin

Internet on valtava tietoverkko ja saattaa ensi alkuun vaikuttaa käsittämättömältä. Se ei ole mikään ihme, sillä tarjolla on lähes lukemattomasti tietoa ja mahdollisuuksia eri puolella maailmaa sijaitsevien ihmisten väliseen kanssakäymiseen. Internet-koulu opastaa internetiin, jota kutsutaan myös tiedon valtatieksi.

Internet on nykyisin niin kiinteä osa monen ihmisen arkipäivää, ettei sen tarpeellisuudesta enää edes kiistellä.

Internetistä on hyötyä niin läksyjen kanssa painivalle koululaiselle, illallisidea etsivälle perheenäidille tai -isälle kuin valuuttakursseja, uusia matkakohteita, peli uutisia tai jotain muuta alaa koskevaa tietoa hakevallekin. Jokaiselle on varmasti tarjolla jotakin, ja hankalinta on löytää internetin syövereissä piilevä tieto.

Tiedon lisäksi internet tarjoaa mahdollisuuden tehdä ostoksia vaivattomasti ja usein vielä kohtuuhintaan. Yksi sen

Aiemmat koulut vihkosina

K-CD 5 sisältää aiemmin lehdessä ilmestyneistä **Kompuutteri-kouluista** tuoreimmat. Niitä ennen läpi käytyjä aiheita käsitteleviä kouluvihkosia voi ostaa **Kompuutteri-putiikista** osoitteesta www.kompuutteri-putiikki.com

osa, sähköposti, on suorastaan mullistanut viestinnän ihmisten välillä. Sähköpostiviesti kulkee vastaanottajalle nopeasti ja edullisesti, sijaitsepa tämä sitten missä päin maailmaa hyvänsä.

Koska internet on varsinainen tiedon aarrearkku, se vastaa moniin kysymyksiin. Toisaalta se myös herättää monia kysymyksiä, joihin sekä aloittelijan että kokeneemman käyttäjän on otettava kantaa.

Miten internetiin sitten pääsee? Millainen yhteys ja liittymä pitäisi valita? Miten internetistä löytää tietoa? Miten sähköpostia lähetetään ja vastaanotetaan? Miten on paljon puhutun turvallisuuden laita? Internet-koulussa pyritään vastaamaan muun muassa näihin kysymyksiin.

Tarjolla on internet-palvelu poikineen

Internetin käyttö alkaa siitä, että hankitaan internet-liittymä joltakin internet-palvelun tarjoajalta. Seuraavalla aukeamalla käsitellään eri liittymätyyppien etuja ja haittoja.

Toinen harkittava seikka on yhteyden laatu. Riittääkö internet-yhteyden käyttämiseen tavallinen 56k-modeemi vai pitääkö olla nopeampi ISDN- tai peräti ADSL-yhteys? Vai olisiko asuinpaikkakunnalla tarjolla kaapelikanavayhtiön liittymä? Kou-

lussa käydään myös läpi laitteet, joita tarvitaan yhteyden muodostamiseen. Lisäksi yhteyden haltijan on osattava suojata tietokoneensa viruksia ja hakkereita vastaan.

Internetin käytössä tarvittavat ohjelmat kuuluvat kouluun olennaisena osana. Internet Explorer on selainohjelma, jolla katsellaan kotisivuja. Koulussa näytetään myös, miten ohjelmassa valitaan aloitussivu.

Koulussa käydään läpi konsolit, jotka salpaavat hakkereiden ja viruksien pääsyn tietokoneelle ja netin käytön seurannan muilta koneilta.

Kun turvallisuuspuolesta on huolehdittu, toisella oppitunnilla päästäänkin jo selailemaan internetissä kotisivuja.

Seuraavilla kolmella tunnilla tutustutaan myös Outlook Express -sähköpostiohjelman käyttöön ja tutkitaan, millaisista osista kotisivut koostuvat. Lisäksi tavoitteena on oppia käyttämään Internet Exploreria tehokkaasti. Lopuksi käsitellään myös yhä yleistyvää kaupankäyntiä verkossa, jota monet arastelevat, vaikka internetissä voi tehdä ostoksia myös turvallisesti.

Internet-koulun myötä aloittelijakin pääsee turvallisesti tiedon valtatielle. Sen jälkeen vauhtia ei rajoita mikään. □

Edellinen-painike: Edellinen-painikkeella pääset palaamaan niille sivuille, joilla kävit aiemmin.

Seuraava-painike: Kun olet siirtynyt edellisille sivuille taaksepäin vievällä painikkeella, pääset takaisin Seuraava-painikkeella.

Osoitekenttä: Osoitekenttään kirjoitetaan kotisivun osoite. Osoitteen alkuun ei tarvitse kirjoittaa **http://**-alkua, vaan riittää, että esimerkiksi *Kompuutteri Kaikille* -lehden kotisivulle haluttaessa kirjoitetaan pelkästään www.kompuutteri.com. Kun linkkejä napsautellaan, Internet Explorer avaa uusia sivuja joko selainikkunassa tai uudessa ikkunassa.

Etsi-painike: Etsi-painikkeesta avautuu ikkuna, johon voi kirjoittaa hakusanan haun tekemiseksi internetissä.

Sivuhistoria: Sivuhistoriasta avautuu ikkuna, jossa näkyvät kolmen edellisen viikon aikana avattujen sivujen osoitteet.

Päivitä-painike: Jos kotisivun sisältö muuttuu sinä aikana, kun Internet Explorer on avoinna, muutokset eivät näy ennen kuin **Päivitä**-painiketta napsautetaan. Jos esimerkiksi tutkit kotisivua, jolla seurataan jatkuvasti muuttuvia osakekursseja, sen tiedot kannattaa saattaa ajan tasalle napsauttamalla silloin tällöin **Päivitä**-painiketta.

Pysäytä-painike: Jos et jaksakaan odottaa sivun avautumista, voit pysäyttää latautumisen **Pysäytä**-painikkeella.

Internet Explorer on portti nettiin

Kun käytät internetiä eli surffaat netissä, tarvitset selainohjelman. Yleisin selain eli browser on Internet Explorer, joka tulee Windowsin mukana. Yllä olevasta kuvasta näet ohjelman tärkeimmät painikkeet.

Modeemin ja mahdollisen reitittimen asennus ja oman tietokoneen asetukset riippuvat internet-liittymän valinnasta. Internet-palvelun tarjoaja toimittaa tarvittavat ohjeet ja ohjelmat joko cd-romilla tai antaa muutoin ohjeet siitä, miten

internet-yhteys luodaan ja selainasetuksia muutetaan. Internet Explorer -ohjelmaa avataan kaksoisnapsauttamalla sen kuvaketta tietokoneen työpöydällä tai napsauttamalla kerran sen pikakäynnistyskuvaketta, joka sijaitsee tehtäväpäl-

kissa **Käynnistä**-painikkeen vieressä näytön alalaidassa. Internetissä olevien kotisivujen osien, kuten linkkien, ns. thumbnailien, mainosbannereiden ja alivalikoiden toimintaan, tutustutaan koulun myöhemmissä osissa.

Internet-liittymämuodot

Internet-liittymän valinta ei ole yksinkertaista. Internet-palvelujen tarjoajilla eli operaattoreilla on monia vaihtoehtoja, joiden hinnat ja sisältö poikkeavat toisistaan. Taulukkoon on koottu useita liittymävaihtoehtoja ja niiden hyviä ja huonoja puolia. Liittymämuotojen hintoja ei ole ilmoitettu, sillä ne muuttuvat usein ja ope-

raattoreilla on toistuvasti edullisia tarjouksia. Hintojen vertaileminen on hankalaa. Yksi kattavimmista vertailuista löytyy Kuluttajaviraston sivuilta, mutta se käsittää vain modeemyhteydet ja on vuodelta 2001. Vertailussa on pohdittu myös internetin käyttötavan ja -tiheyden vaikutusta liittymätyyppiin valintaan. Kuluttajaviraston

osoite on www.kuluttajavirasto.fi. Jos internetin käyttämättömyyttä ei ole, hintoja kannattaa tiedustella suoraan palvelujen tarjoajilta ja vertailla niitä itse. Nopein vaihtoehto ei aina ole paras eikä edullisin. Valinta pitää tehdä oman käyttötarpeen perusteella ja maksaa vain siitä, mille todella on käyttöä.

	Yhteydenototapa	Sopimus	Kustannukset	Plussat	Miinukset
Modeemi, ilmaisliittymä	Yhteys otetaan joka kerta erikseen analogisella modeemilla tai joskus myös ISDN-modeemilla.	Ei, mutta vaatii usein jonkinlaisen rekisteröinnin.	Puhelinmaksut. Analoginen modeemi yleensä vakiona tietokoneissa.	Edullinen vaihtoehto, jos internetin käyttö on vähäistä.	Hidas tavallisella modeemilla. Palveluja vähän, esim. ISDN-tuki on vain harvoin, sähköpostiosoitteiden määrää rajoitettu, eikä kotisivutila aina kuulu liittymään. Tukipalvelut kalliita.
Modeemi, maksullinen liittymä.	Yhteys otetaan ISDN-modeemilla tai analogisella modeemilla joka kerta erikseen.	Kyllä	Kuukausimaksut, puhelunmaksut ja laitteet. Analoginen modeemi yleensä vakiona tietokoneissa.	Voidaan käyttää useista numeroista ja matkapuhelimesta käsin. Enemmän palveluja kuin ilmaisessa liittymässä.	Hidas, jos käytössä on analoginen modeemi. Kallis, jos internet-yhteyttä käytetään vain satunnaisesti.
Modeemi, kuukausimaksu ja kiinteä aikaraja.	Yhteys otetaan ISDN-modeemilla tai analogisella modeemilla joka kerta erikseen.	Kyllä	Kuukausimaksu, aikarajan ylittävästä ajasta ja lisäpalveluista veloitetaan erikseen.	Kuukausimaksu aina sama.	Käyttämättömiä minutteja ei välttämättä voi käyttää seuraavassa kuussa.
ADSL-yhteys, käyttö rajoittamaton.	Yhteys otetaan ADSL-modeemilla. Se voi olla kiinteä eli aina avoin.	Kyllä	Asentaminen, liittymismaksu, kuukausimaksut, laitteet.	Kiinteä kuukausimaksu yhteysnopeuden mukaan. Ei aina edes edellytä puhelinliittymää.	Kallis, jos käyttö on vähäistä. Tarjolla lähinnä taajamissa.
Kaapeliyhteys, käyttö rajoittamaton.	Yhteys otetaan kaapelimodeemilla. Se voi olla kiinteä eli aina avoin.	Kyllä	Liittymismaksu, kuukausimaksu, laitteet.	Edullinen, kun käyttö on runsasta. Ei kiinteää puhelinlinjaa. Ei muutostöitä.	Kallis, jos käyttö on vähäistä. Saatavuus-alue pieni, edellyttää kaksisuuntaista tv-kaapeli-verkkoa.
Datasähkö, käyttö rajoittamaton.	Yhteys datasähköadapterin kautta sähköverkkoa myöten, verkkokortti tai usb-liitäntä.	Kyllä	Kytkeäntämaksu, kuukausimaksut, verkkokortti. Adapterin vuokra sisältyy kuukausimaksuun.	Ei muutostöitä huoneistossa, ei kiinteää puhelinlinjaa.	Tiedoniirtonopeus riippuu käyttäjämäärästä. Saatavana tois- taiseksi vain Turussa ja Porissa. Kallis, jos käyttö on vähäistä.

Turvallisuus

Jos internet-yhteys on kiinteä eli se on jatkuvasti auki, riski saada kutsumattomia vieraita kasvaa. Niiltä voi suojautua palomuurilla ja virustorjuntaohjelmilla.

Palomuri: Ns. palomuri eli firewall estää vieraiden tahojen pääsyn tietokoneeseen internet-yhteyden kautta. Tällöin tietokoneelle ei pääse esimerkiksi asentamaan vahingollisia ohjelmia. Palomuri voi olla ulkoinen laite, joka asennetaan ADSL-sovitin ja tietokoneen väliin. Se voi myös olla ohjelma, joka tarkkailee yhteyden kautta kulkevia tietoja. Jälkimmäinen sopii hyvin yksityiskäyttöön. K-CD 5 sisältää *Tiny Personal Firewall* -palomuuriohjelman, joka pitää kutsumattomat vieraat poissa kotikoneelta.

Virustorjunta: Virustorjuntaohjelma tutkii tietokoneen ja uudet tiedostot ja etsii niistä viruksia. Se käyttää apuna virustietokantaa. Uusia viruksia syntyy jatkuvasti, ja tietokanta on pidettävä ajan tasalla hakemalla siihen päivityksiä internetistä. K-CD 5:llä on *AVG Antivirus Free Edition*.

Internet-vinkki

Kuvien, animaatioiden ja äänen latautuminen vie usein pitkään, ja jokainen verkossa vietetty minuutti kasvattaa puhelinlaskua. Jos valitset hitaan internet-yhteyden siitä syystä, että käytät internetiä satunnaisesti etkä joudu siirtämään suuria tiedostoja, sinun kannattaa lyhentää aikaa, jonka kotisivujen avautuminen näyttölle kestää. Valitse selaimen Työkalut-valikon Internet-asetukset-kohdassa Lisäasetukset-välilehti. Kun vierität sillä näkyvää valikkoa, pääset Multimedia-kohtaan. Valitse siinä, mitä elementtejä haluat selaimen näyttävän ja mitä et.

Välttämättömät varusteet

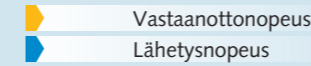
Internet-yhteyden käyttäminen edellyttää tietokoneen ja selain- ja sähköpostiohjelmien lisäksi modeemia tai reitintä, joilla

yhteys muodostetaan. Yhteyslaitteen valintaan vaikuttaa internetin käyttötarve. Satunnainen käyttäjä pärjää hitaimmalla.

Analoginen modeemi

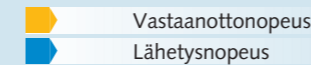
Modeemi on laite, joka muodostaa sillan tietokoneen ja internetin välillä puhelinlinjaa pitkin. Tietokone soittaa modeemilla internet-palvelun tarjoajan palvelintietokoneelle. Analoginen modeemi muuntaa tietokoneelta tulevat digitaaliset signaalit äänitaajuuksiksi, joita voidaan lähettää puhelinlinjaa pitkin internet-palvelun tarjoajan tietokoneen modeemiin. Se taas muuttaa äänitaajuudet jälleen digitaalisiksi signaaleiksi ja siirtää ne internetin runkoverkkoon. Perinteistä modeemia käyttävä ei voi puhua puhelimesta, jos internet-yhteys on auki. Analogisella modeemilla yhteyden avaaminen kestää 30–60 sekuntia.

Nopeudet: 14,4 kbit/s, 28,8 kbit/s, 56 kbit/s

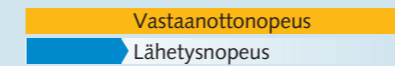
ISDN-modeemi

ISDN-modeemi toimii samalla tavalla kuin analoginen modeemi, mutta tietoa ei muunnetta äänitaajuuksiksi vaan lähetetään internet-palvelun tarjoajalle muuntamatta digitaalisessa muodossa. ISDN-modeemi vaatii ISDN-puhelinlinjan, jotta tietoa voidaan siirtää digi-

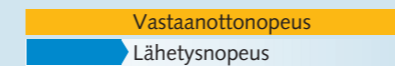
ADSL-modeemi

ADSL-modeemilla tietoa voi vastaanottaa jopa 4 Mbit/s, jolloin yhteys on yli 30 kertaa nopeampi kuin ISDN, jonka siirtonopeus on enimmillään 128 kbit/s. ADSL-modeemi on usein ulkoinen laite, joka voidaan liittää esimerkiksi tietokoneen usb-liitäntään. ADSL-modeemilla on joko aivan oma linjansa tai sitten laitteessa ns. jakosuodatin,

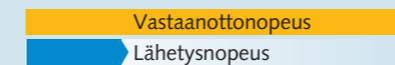
ADSL-reititin

Jos halutaan liittää useita tietokoneita nettiin samanaikaisesti, mikä on mahdollista monissa liittymäpaketeissa, tavallisen ADSL-modeemin sijaan tarvitaan ns. ADSL-reititin. Se on laite, jolla muodostetaan yhteys internetiin ja jaetaan se usean tietokoneen kesken. Kun yhteys muodostetaan ulkoisella laitteella, sitä ei tarvitse ava-

Kaapelimodeemi

Jos käytössäsi on kaksisuuntainen kaapelitelevisioyhteys ja kaapelitelevisioyhtiöllä on palvelu, jossa tietoa voidaan siirtää kaapeliverkossa, voit hankkia internet-liittymän, jossa tietoa siirretään antennirasian kautta. Lisäksi siihen tarvitaan kaapelimodeemi, joka lähettää

taalisesti. Tällöin yksi puhelinpistoke sisältää kaksi linjaa, ja taloudessa voidaan puhua puhelimesta, vaikka yhteys onkin auki. Toinen vaihtoehto on käyttää molempia linjoja samanaikaisesti tiedon siirtämiseen internetiin ja takaisin, jolloin surffaus nopeutuu. Myös yhteyden muodostaminen internetiin on nopeaa.

Nopeudet: 64 kbit/s, 128 kbit/s

jonka ansiosta puhelimesta voi puhua samanaikaisesti, kun internet-yhteys on auki. ADSL-modeemilla liitetään internetiin vain yksi tietokone. Jos laite on sisäinen tai usb-väylään liitettävä, yhteys on yleensä avattava, kun pc käynnistetään, mutta yhteyden avaaminen ei vie kauan.

Nopeudet: Vastaanotto – jopa 4 Mbit/s. Lähetys – jopa 640 kbit/s (riippuu sopimuksista)

ta joka kerta uudelleen, vaan se on auki heti, kun tietokone käynnistetään. Reititin ei vaikuta puhelinlinjan käyttöön. Se yhdistetään tietokoneen verkkokorttiin. Yhteyden jakamiseen tarvitaan myös ns. hubia eli keskitintä tai kytkintä. Monet mallit sisältävät sekä modeemin, reitittimen että kytkimen.

Nopeudet: Vastaanotto – jopa 4 Mbit/s. Lähetys – jopa 640 kbit/s (riippuu sopimuksista)

ja vastaanottaa tietoa häiritsemättä kaapelitelevision katselua. Koska tietoa ei siirretä puhelinlinjoja pitkin, kaapelimodeemyhteys on aina avoinna eikä estä puhelimen käyttöä. Lisäksi tarvitaan verkkokortti tai usb-liitäntä.

Nopeudet: Vastaanotto – jopa 2 Mbit/s. Lähetys – jopa 512 kbit/s (riippuu sopimuksista)

Ennen ensimmäistä kertaa

Ennen ensimmäisen kotisivun avaamista on syytä tutustua Internet Explorerin asetusvaihtoehtoihin. Turvallisuusasetuk-

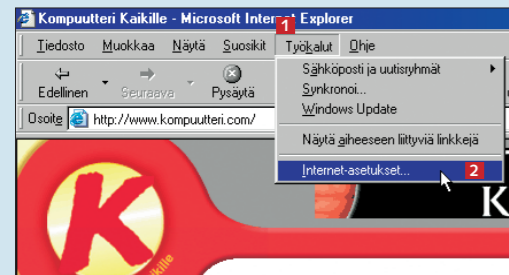
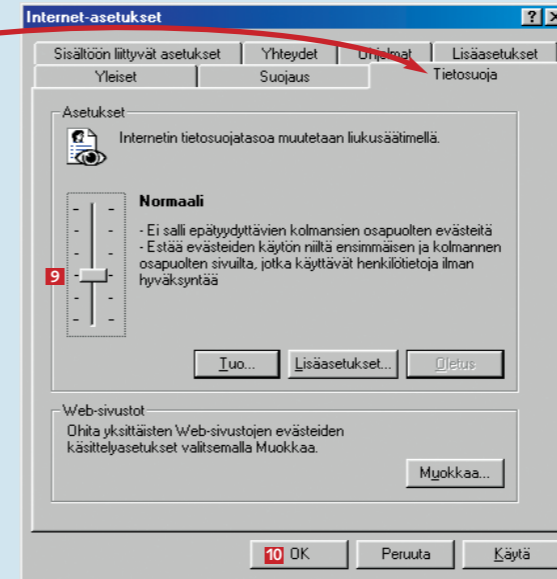
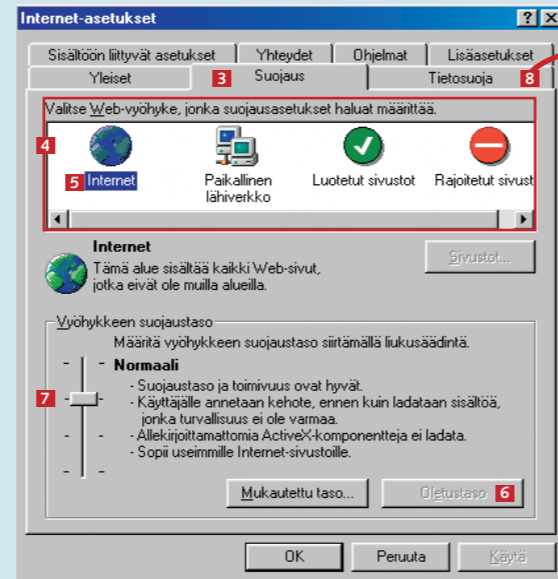
sia tiukentamalla voidaan pienentää mm. hakkereiden ja viruksen aiheuttamaa uhkaa tietokoneelle. Toinen asetus, jota käsi-

tellään, on aloitus- eli ns. kotisivun valinta. Kyseessä on internet-sivu, joka avautuu ensimmäisenä, kun selain käynnistetään.

Suojaustason valinta

Kun surffaat internetissä, vastaanotat tietoa eri puolilla maailmaa sijaitsevilta tietokoneilta ja annat tietoja itsestäsi. Tällaiseen nettiseikkailuun liittyy aina vaara, että joku yrittää päästä käsiksi tietokoneesi sisältöön ilman lupaasi, levittää viruksia tai tarkkailla internetin käyttötottumuksiasi. Internet Explorer -ohjelma sisältää siksi mahdollisuuden valita tietokoneen suojaustason. Voit valita, kuinka turvassa haluat pitää tietokoneesi. Turvallisuudella on kuitenkin hintansa, sillä jos valitset korkean suojaustason, tiedonsiirto vaikeutuu ja hidastuu. Esimerkiksi uusille kotisivuille siirtyminen voi vaikeutua eivätkä kaikki

kotisivut avaudu lainkaan. Myöskään kaikki kotisivut eivät toimi toivotulla tavalla, jolloin vaikkapa pankkiasioiden toimittaminen tai online-pelien pelaaminen ei ole mahdollista. Tästä syystä on etsittävä aina sellainen suojaustaso, joka sallii internetin melko sujuvan käytön mutta jossa Internet Explorer aina varoittaa sellaisesta internet-sivujen sisältöstä, joka voi olla vahingollista. Oli suojaustaso sitten mikä hyvänsä, virus- ja torjuntaohjelma kannattaa asentaa aina eikä palomuuristakaan ole ainakaan haittaa. Niitä käsitellään edellisen aukeman vasemmassa alalaidassa **Turvallisuus**-otsikon alla.

1 Avaa **Työkalut** -valikko **1** ja valitse **Internet-asetukset** -kohta **2**.

2 Napsauta **Suojaus**-välilehteä **3**. Sen yläosassa näet web-vyöhykkeet **4**, joiden suojaustason voit valita. Valitse tavallisten kotisivujen suojaustaso napsauttamalla **Internet**-kuvaketta **5** ja **Oletustaso**-painiketta **6**. Kun siirrät liukusäätimen alhaalta lukien kolmannen vaakaviivan kohdalle, suojaustaso on **Normaali** **7**. Tällöin pääset katselemaan ja käyttämään useimpia kotisivuja, mutta selainohjelma varoittaa aina, ennen kuin kotisivulta asennetaan jotain tietokoneeseesi. Lisäksi sinun kannattaa tutustua internet-koulun kolmanteen osaan, jossa käsitellään virustorjuntaohjelmia ja palomuurin asentamista. Napsauta seuraavaksi **Tietosuoja**-välilehteä **8**.

3 Välilehdellä määritellään se, millaisiin kävijän tietoihin kotisivulta käsin voidaan päästä käsiksi. Monet kotisivut sijoittavat niillä kävijöiden tietokoneisiin mielellään ns. cookieit. Se on pieni tekstitiedosto, jolla valvotaan sivuston käyttöä. Se voi sisältää tietoja kotisivujen selailusta, tekstikenttiin kirjoitetuista tiedoista, yhdellä kotisivulla vietetystä ajasta jne. Suositeltava suojaustaso on tässäkin **Normaali** **9**, joka estää vieraiden cookie-tiedostojen asentamisen ilman lupaa. Napsauta lopuksi **OK**-painiketta **10**.

Cookie on kiintoisa pipari

Cookie-tiedostoista ei välttämättä ole haittaa. Niiden ansiosta esimerkiksi jonkin internet-yrityksen kotisivulla kävijän ei tarvitse aina sisäänkirjautuessaan alkaa muistella käyttäjätunusta ja salasanaan, mikä nopeuttaa sähköpostin tarkistamista tai omaa internetin käytön seuranta. Cookieiden ansiosta internet-radiosivusto muistaa, mitä kanavaa kävijä kuunteli viimeksi, jolloin asetuksia ei tarvitse valita joka kerta uudelleen.

Internetissä on toisaalta myös yrityksiä tai muita tahoja, jotka pyrkivät cookieiden avulla selvittämään, millä sivuilla kävijä vierailee usein, tai nappaamaan kävijöiden sivulla antamia sähköpostiosoitteita. Siksi turvallisuusasetuksissa erotellaan ensimmäisen ja kolmannen osapuolen cookieit. Ensimmäisen osapuolen eli kotisivun cookieit keräävät tietoa vain kyseisen sivun käytöstä ja niitä käytetään käyttäjän hyödyksi, kuten internet-radioiden sivuilla. Kolmannen osapuolen cookieit saattavat olla haitallisia, sillä niihin tallentuvia sähköpostiosoitteita ja muita tietoja voidaan käyttää mm. mainospostin lähettämiseen. Tällaisia epämääräisiä cookie-tiedostoja kannattaa aina välttää.

Internet-vinkki

Jos törmäät kotisivuun, jota et voi käyttää suojaustason valinnan vuoksi, voit luoda sivulle poikkeussäännön. Poikkeusta ei silti kannata tehdä minkä tahansa kotisivun kohdalla, vaan sivun luotettavuus on varmistettava. Valitse Internet-asetuksissa **Suojaus**-välilehdellä **Luotetut sivustot** -kuvake ja napsauta **Oletustaso**-painiketta. Siirrä liukusäädin asteikon alalaitaan. Napsauta **Sivustot**-painiketta, kirjoita sivuston osoite ja napsauta vielä **Lisää**-painiketta.

Jos jokin kotisivu ei muista käyttäjän asetuksia, vaikka sen väitetään olevan mahdollista, suojaustaso saattaa olla liian korkea. Napsauta **Tietosuoja**-välilehteä ja **Muokkaa**-painiketta, jos olet varma siitä, että kotisivu on luotettava. Kirjoita ongelmavivun osoite kenttään ja napsauta **Salli**-painiketta, niin sivu saa asentaa koneelle kaikenlaisia cookie-tiedostoja. Jos haluat estää tiettyjä sivuja sijoittamasta minkäänlaisia cookie-tiedostoja tietokoneellesi, kirjoita sivun osoite ja valitse **Estä**-painike.

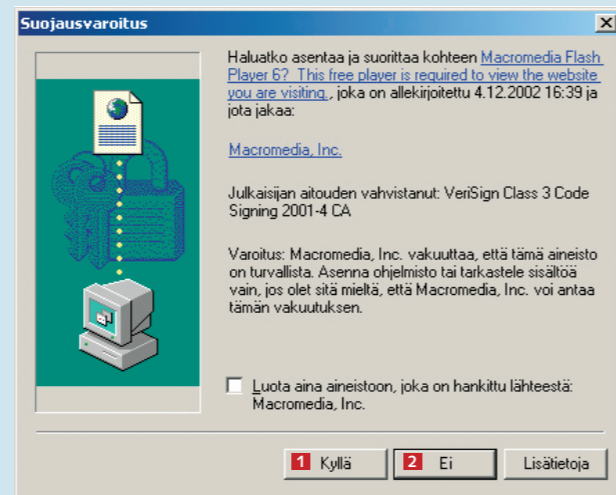
Uskallatko vastata kyllä?

Kun suojaustaso on normaali, Internet Explorer avaa silloin tällöin näytölle varoitusikkunan ja pyytää käyttäjää ottamaan kantaa siihen, mitä seuraavaksi pitäisi tehdä.

Esimerkissä on tarkoitus tutustua sivustoon, jonka käyttö edellyttää pienen animaatioiden toisto-ohjelman asentamista. Koska tietokoneen suojaustasoksi on valittu normaali, selain kysyy aina lupaa ennen kuin tarjottua ohjelmaa aletaan asentaa.

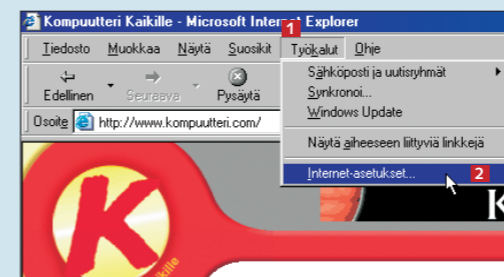
Jos näytölle tulee tällainen varoitusikkuna, kun kyse on tunnetusta ja vahvistetusta ohjelmasta, **Kyllä**-painiketta **1** voi huoletta napsauttaa ja sallia ohjelman asentamisen.

Jos kyse on tuntemattomasta ja mahdollisesti vahvistamattomasta ohjelmasta, on viisainta valita **Ei** **2**. Asennus on suotavaa vain, jos on varmaa, ettei asennettava ohjelma ole virus, etäkäyttöohjelma, internetin käytön seurantaohjelma tai muu vastaava.

Aloitus- eli kotisivun valinta

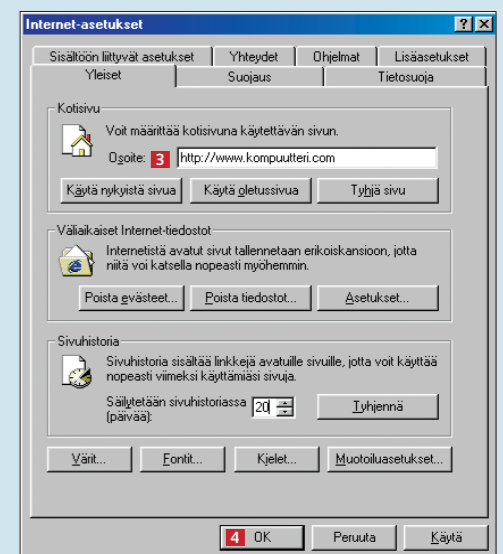
Kun Internet Explorer käynnistetään ensimmäistä kertaa, näytölle tulee todennäköisesti Microsoftin hakusivu. Sen voi kuitenkin vaihtaa helposti toiseksi. Jos käytät usein esimerkiksi jotakin tiettyä hakupalvelua, voit vaihtaa sen aloitussivuksi, jolloin se avautuu näytölle aina ensimmäisenä.

1 Avaa **Työkalut**-valikko **1** ja valitse **Internet-asetukset**-vaihtoehto **2**.

2 Kirjoita **Osoite**-kenttään **3** konaisuudessaan sen internet-sivun osoite, jonka haluat aloitus- eli kotisivuksi. Hyväksy muutos napsauttamalla **OK**-painiketta **4**.

3 Pääset aloitussivulle **Kotisivu**-kuvaketta napsauttamalla ilman, että selainta tarvitsee avata uudelleen.

Internetin perusasiat tutuiksi

1234 Minkälaisia laitteita ja ohjelmia internetin käyttöön vaaditaan? Entä miten internet-liittymä hankitaan ja mitä se maksaa? Millaiselta Internet Explorer näyttää? Miten selainohjelman asetuksia muutetaan, esimerkiksi määritetään sivuja turvallisiksi tai vaihdetaan aloitussivua?

1234 Yksi internetin suosituimmista palveluista on sähköposti. Toisessa osassa tutustutaan Windowsin mukana tulevaan Outlook Express -sähköposti-ohjelmaan. Tavoitteena on oppia lähettämään ja vastaanottamaan sähköpostiviestejä sekä järjestelemään niitä omalla tietokoneella.

1234 Kolmannessa osassa perehdytään tarkemmin Internet Explorer -selainohjelmaan ja syvennytään myös kotisivun rakentamiseen. Siinä opetetaan myös, miten palataan edellisten viikkojen aikana avatuille sivuille ja päästään oikoiteita usein käytetyille sivuille. Lisäksi opetetaan omien surffaustietojen hävittäminen.

1234 Internet-koulun neljännessä ja viimeisessä osassa käsitellään kaupankäyntiä verkossa. Onko ostosten tekeminen internetissä turvallista? Voiko verkkostokset maksaa luottokortilla riskittä? Miten toimitaan, jos tilatussa tuotteessa on vikaa? Millaisia tuotteita netistä kannattaa hankkia?

Viestien lähetyks ja vastaanotto

Sähköpostiohjelmalla voit lähettää viestejä ja vastaanottaa niitä. Viestit kulkevat nopeasti kauas ja niiden lähettäminen on edullista. Yksi eniten käytetyistä sähköpostiohjelmissa on Outlook Express.

Jos tietokoneessasi on internet-yhteys, voit lähettää sillä viestejä mihin tahansa sähköpostiosoitteeseen. Sähköpostin käyttäminen viestien lähettämiseen

on järkevää, sillä viestin kulkeminen perille vie vain muutamia sekunnin riippumatta vastaanottajan sijainnista. Lähies kaikkiin internet-palveluihin kuuluu sähköpostiosoite,

jota voit käyttää esimerkiksi Outlook Express -ohjelmalla. Lisäksi on olemassa web-pohjaisia sähköpostipalveluja, joissa viestit luetaan ja lähetetään suoraan sähköpostipalvelun

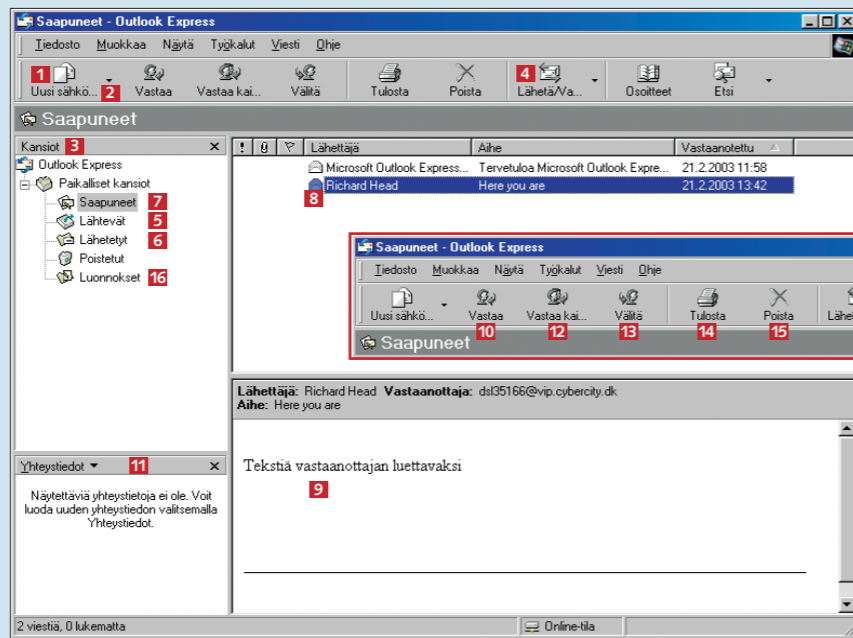
tisivilta. Tällä kertaa tutustumme Outlook Expressiin, joka sisältää enemmän toimintoja kuin web-posti.

Outlook Express tulee yleensä Windows-käyttöjärjestelmän mukana, joten sitä ei tarvitse asentaa tietokoneelle erikseen. Sen ohella tarvitaan internet-palveluntarjoajalta saatu sähköpostiosoite. Lisäksi sähköpostiohjelman asetuksia on muutettava niin, että oma sähköpostiosoite toimii. Asetusten tekeminen Outlook Expressiin neuvotaan seuraavalla aukeamalla.

Jos Outlook Expressin asetukset on jo tehty, on aika opetella sähköpostiviestien lähettäminen ja vastaanottaminen. Ensimmäiseksi tutustumme ohjelmaikkunaan.

Outlook Expressin ohjelmaikkuna

Kun haluat kirjoittaa uuden sähköpostiviestin, napsauta Luo sähkö... -painiketta 1. Jos haluat kirjoittaa viestin värilliselle "paperille", napsauta nuolta 2 Luo sähkö... -painikkeen vieressä ja valitse kirje-pohja. Pohja ei näy kaikissa sähköpostiohjelmissa. Ainoastaan muut Outlook Expressin käyttäjät näkevät sen varmasti. Vasemmanpuoleisissa ikkunnassa näkyvät kaikki sähköpostiviestikansiot 3. Läheta/va... -painikkeella 4 voit tarkistaa, oletko saanut viestejä, ja lähettää Lähtevät-kansioon 5 siirtämäsi viestit. Kun lähettät viestin, se siirretään ensin Lähtevät-kansioon. Se lähtee matkaan vasta, kun avaat in-

ternet-yhteyden tai napsautat Läheta/va... -painiketta 4. Kun viesti on lähtenyt, se siirtyy automaattisesti Lähetetyt-kansioon 6. Jos et ole varma, lähetitkö viestin, tarkista, onko se jo Lähetetyt-kansiossa. Kun napsautat Saapuneet-kansiota 7, näet saamasi viestit. Viestien otsikot näkyvät ikkunnassa oikealla 8. Kun napsau-

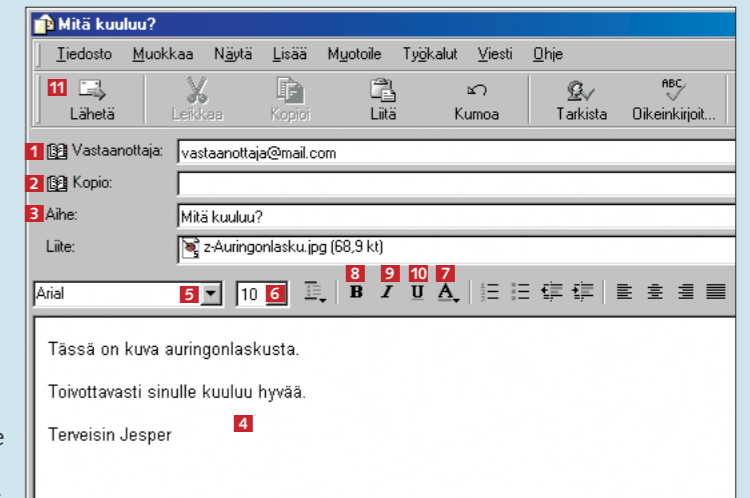
tat viestiä, näet sen sisällön alimmassa ikkunnassa 9. Kun olet valinnut viestin napsauttamalla sitä, voit käyttää työkalurivin painikkeita. Voit esimerkiksi vastata viestiin tai lähettää sen edelleen. Jos napsautat Vastaa-painiketta 10, pääset vastaamaan henkilölle, joka lähetti sinulle alkuperäisen viestin. Kun vas-

taat viestiin, lähettäjän osoite tallentuu automaattisesti Yhteystiedot-luetteloon 11. Vastaa kaikille -painiketta 12 käytetään, kun olet saanut usealle vastaanottajalle tarkoitetun viestin. Jos olet vaikka saanut syntymäpäiväkutsun, joka on lähetetty usealle henkilölle, Vastaa kaikille -painikkeella voit lähettää viestin kaikille kutsutuille. Jos taas napsautat Välitä-painiketta 13, voit lähettää saamasi viestin muille. Jos haluat tulostaa viestin, napsauta Tulosta-painiketta 14. Jos haluat poistaa viestin, napsauta Poista-painiketta 15. Kun poistat viestin, se siirtyy aluksi Poistetut-kansioon. Jos haluat poistaa sen pysyvästi, voit tyhjentää Poistetut-kansion napsauttamalla sitä hiiren oikealla painikkeella ja valitsemalla Tyhjennä Poistetut-kansio -vaihtoehdon. Jos tallennat viestin, jota et ole saanut valmiiksi, se siirtyy Luonnokset-kansioon 16. Voit siirtää viestin kansioista toiseen, kun otat hiirellä kiinni sen otsikosta ja vedät sen haluamaasi kansioon.

Sähköpostiviestin lähetyks

Kun haluat lähettää uuden viestin, vastata viestiin tai välittää saamasi viestin, näytölle avautuu ikkuna, johon voit kirjoittaa tekstiä.

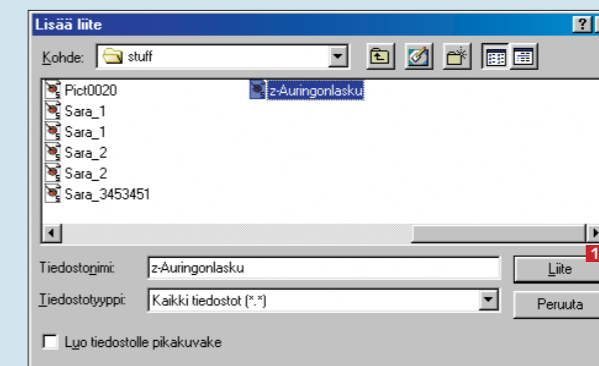
Jos kyseessä on uusi viesti, kirjoita vastaanottajan sähköpostiosoite yläpään kenttään 1. Jos vastaat viestiin, kenttään ilmestyy automaattisesti alkuperäisen viestin lähettäjän osoite. Kopio-kenttään 2 voit kirjoittaa sen henkilön sähköpostiosoitteen, jolle haluat lähettää kopion viestistä. Jos haluat lähettää saman viestin usealle henkilölle, voit kirjoittaa kentiin myös useita osoitteita, kunhan vain erotat ne toisistaan puolipisteellä (;). Kirjoita esimerkiksi vastaanottaja1@mail.com; vastaanottaja2@mail.com; vastaanottaja3@mail.com jne. Aihe-kenttään kuuluu viestin otsikko 3. Vastaanottaja näkee sen Saapuneet-kansiossa, joten valitse aihe niin, että se kuvaa hyvin viestin sisältöä. Kirjoita alhaalla olevaan isoon kenttään varsinainen viesti 4. Teksti-ikkunan yläpuolella voit vaihtaa kirjasintyyppiä 5, kirjasinkokoa 6, tekstin väriä 7 ja lihavoida 8, kursivoida 9 tai alleviivata tekstin 10. Kun viesti on valmis, lähetä se matkaan napsauttamalla Läheta-painiketta 11.

Tiedoston liittäminen

Voit liittää sähköpostiviestin liitteeksi tiedostoja, jotka haluat vastaanottajan näkevän. Liitteeksi käy niin kuva, tietokoneohjelma, Word-asiakirja kuin äänitiedostokin.

1 Kun napsautat Liite-painiketta, pääset valitsemaan liitetiedostoa.

2 Etsi liitettävä tiedosto, valitse se ja napsauta Liite-painiketta 1.

Sähköposti-vinkkejä

Kun käytät sähköpostia, altistut aina myös tietokoneviruksia sisältäville viesteille. Virukset ovat ohjelmanpätkiä, jotka voivat esimerkiksi tuhota tietokoneelta tietoja ja lähettää itsensä kaikkiin tietokoneen osoitteistossa oleviin osoitteisiin. Viruksilta voi suojautua virustorjuntaohjelmalla, kuten AVG Antivirus -ohjelmalla. Ohjelma on yksityishenkilöille ilmainen. Se tarkistaa internetistä haetut tiedostot ja Outlook Express -ohjelmalla vastaanotetut viestit. Koska koko ajan syntyy uusia viruksia, virustorjuntaohjelmakin on syytä päivittää usein, esimerkiksi vähintään kahden viikon välein.

Vaikka pc:hen olisi asennettu virustorjuntaohjelma, liitetiedostoja on syytä varoa. Älä koskaan avaa tiedostoja, joiden alkuperää et tunne. Tarkista, onko lähettäjä oikeasti lähettänyt liitteen.

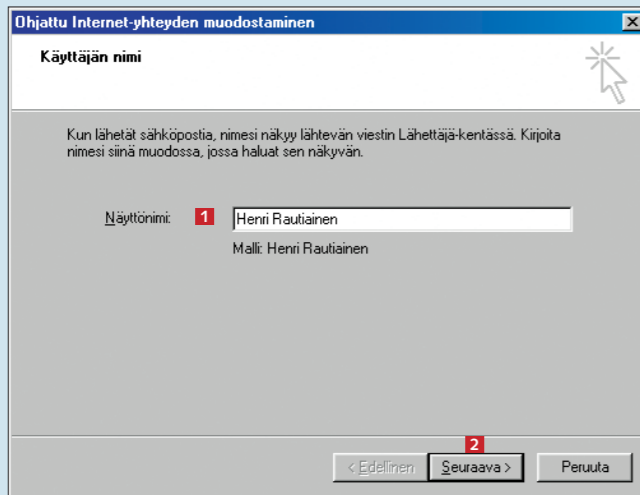
Asetusten tekeminen Outlook Express -ohjelmassa

Joissakin käyttöjärjestelmissä ja joillakin internet-palveluntarjoajilla Outlook Expressin asetusten tekeminen käy automaattisesti. Koska asetukset on toisinaan tehtävä itse, käymme ne tässä läpi. Käy

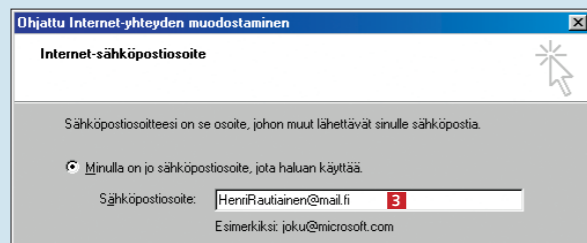
ohjeet läpi myös silloin, jos viestien lähettämistä tai vastaanottamista on ongelmia. Ennen kuin ryhdyt lukemaan ohjeita, tarkista, onko internet-yhteys auki. Huomaat sen esimerkiksi siitä, että kun

avaat Internet Explorer -ohjelman, pääset siirtymään internetissä kotisivulta toiselle. Jos se ei onnistu, yhteys ei ole auki etkä myöskään pysty lähettämään tai vastaanottamaan sähköpostiviestejä.

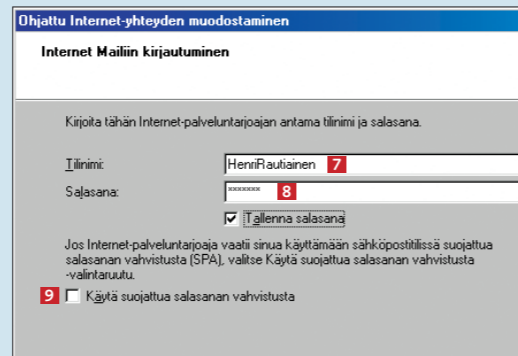
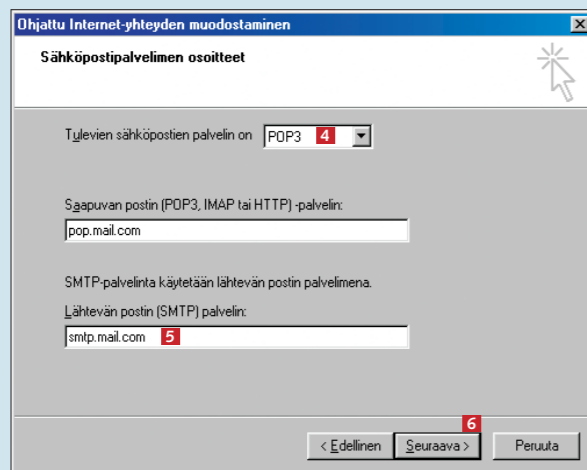
1 Kun Outlook Express käynnistetään ensimmäistä kertaa, näytölle tulee tämä ikkuna. Kirjoita **Näyttönimi**-kenttään **1** nimi, jonka haluat näkyvän viestin lähettäjänä. Tässä oleva nimi näkyy myös vastaanottajan **Saapuneet**-kansiossa. Valitse **Seuraava** **2**.

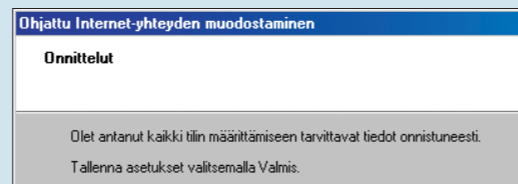
2 Kirjoita sähköpostiosoiteesi **3**. Se on se osoite, johon viesti tulee, jos viestiä vastaan. Voit siksi periaatteessa kirjoittaa jonkin muun osoitteen kuin sähköpostitilisi osoitteen. Yleensä tähän tulee kuitenkin se osoite, jonka olet saanut internet-palveluntarjoajaltasi. Valitse **Seuraava**-painike.

3 Ylempään kenttään **4** on kirjoitettava sen palvelimen osoite, jolta postisi haetaan. Tulevien postien eli ns. POP3-palvelimen osoitteen olet saanut internet-palveluntarjoajalta. Osoite kuuluu internet-palveluntarjoajan tietokoneelle, jossa sinulle saapuvat viestit odottavat sitä, että käyt hakemassa ne omalle koneellesi. Alempaan kenttään **5** on kirjoitettava sen palvelimen osoite, jolle lähetät koneeltasi lähtevät viestit. Sieltä ne siirtyvät edelleen vastaanottajille. Tämänkin osoitteen saat internet-palveluntarjoajaltasi. Lähtevän postin palvelinta kutsutaan SMTP-palvelimeksi. Jos pystyt vastaanottamaan viestejä mutta et lähettämään, vika on juuri tässä palvelimessa. Valitse **Seuraava** **6**.

4 Kirjoita ylempään kenttään **7** sähköpostitilisi käyttäjätunnus eli tilinimi, joka myös löytyy palveluntarjoajalta saaduista tiedoista. Joskus se on sama kuin sähköpostiosoite, mutta toisinaan ne ovat erilaiset. Kirjoita alapuolelle **8** sähköpostitilisi salasana. Jos et halua kirjoittaa salasanaa joka kerta, kun tarkistat, oletko saanut sähköpostiviestejä, jätä valintamerkki kentän alapuolella olevaan ruutuun **9**. Jos samaa tietokonetta käyttää usea henkilö, poista valintamerkki sitä napsauttamalla. Valitse **Seuraava**-painike.

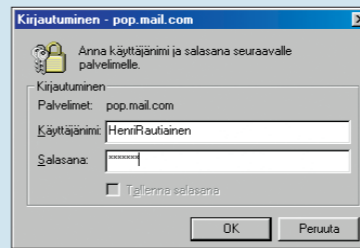
5 Napsauta **Valmis**-painiketta **10**, kun olet täyttänyt kaikki kentät. Sitten voitkin lähettää ensimmäisen viestin. Näet edelliseltä aukeamalta, miten se tehdään. Jos haluat tarkistaa, että asetukset ovat oikein, voit lähettää viestin omaan sähköpostiosoitteeseesi. Jos lähettämäsi viesti päättyy omaan **Saapuneet**-kansioosi, sähköpostiyhteys toimii varmasti.

Jos sähköposti ei toimi

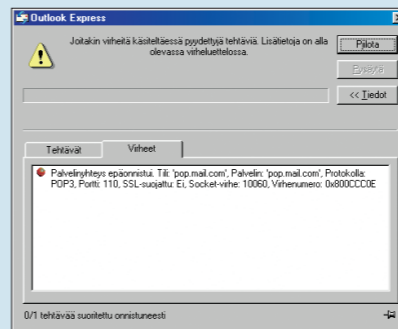
Jos käy niin, että sähköpostiyhteytesi ei toimi, pystyt ratkaisemaan ongelmat yleensä itse eikä sinun tarvitse heti soittaa internet-palveluntarjoajan puhelintukeen. Outlook Express ilmoittaa, jos ohjelma ei voi lähettää tai vastaanottaa viestejä. Jos tutkit ohjelman ilmoituksia tarkkaan, saat yleensä selville, missä vika piilee, ja voit yrittää sen korjaamista.

Palvelinongelmat

Tällainen valintaikkuna tulee näytölle, jos et ole halunnut tallentaa käyttäjätunnusta ja salasanaa. Se näkyy myös silloin, jos olet vahingossa antanut väärän käyttäjätunnuksen ja salasanan Ohjatun internet-yhteyden muodostamisen aikana. Kun näet tämän ikkunan, kirjoita siihen ensin internet-palveluntarjoajalta saamasii käyttäjätunnus ja salasana. Jos ikkuna ilmestyy taas, tunnus ja salasana eivät ole oikein. Katso **Asetusten muuttaminen**-kohdasta, miten muutat tunnuksen ja salasana-asetuksia.

Tällainen virheilmoitusikkuna tarkoittaa sitä, että Outlook Express ei löydä tulevan postin palvelinta eli ns. POP3-palvelinta. Samantyyppinen virheilmoitus tulee silloin, jos ohjelma ei löydä lähtevän postin ns. SMTP-palvelinta. Palvelinvirhe voi johtua kolmesta syystä:

A Jos olet antanut kaikki tiedot oikein ja internet-yhteys on auki, ongelma voi johtua siitä, että internet-palveluntarjoajan palvelimella on jotain vialla. Se on mahdollista, vaikkakin harvinaista. Jos soitat palveluntarjoajalle, saat selville, johtuuko vika siitä.

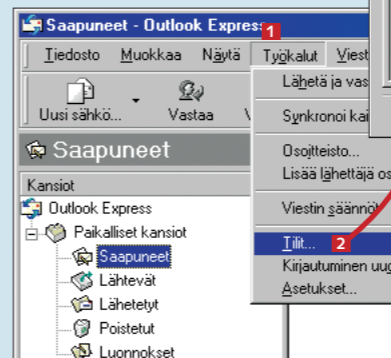
Sähköpostin käyttäjätunnus ja salasana eivät ole samat kuin ne, joita käytetään internet-yhteyttä muodostettaessa. Kirjoita salasana aina huolellisesti juuri niin kuin se on internet-palveluntarjoajalta saamassasi paperissa. Isoilla ja pienillä kirjaimilla on merkitystä! Tarkista, että **Caps Lock** -näppäin ei ole lukittuna. Jos se on lukittuna, kirjoitat isoja kirjaimia. Viimeinen keino: soita ja tarkista käyttäjätunnus ja salasana.

Internet-yhteys ei ole auki, kun yrität tarkistaa, oletko saanut viestejä. Saat selville, onko yhteys auki, kun avaat Internet Explorer -selaimen ja kokeilet eri sivuille vieviä linkkejä ja osoitteita. Jos et pääse millekään kotisivulle, tarkista, onko internet-yhteys muodostettu oikein. Soita puhelintukeen, tutki ohjeita tai tarkista yhteysasetukset uudelleen asennusohjelmalla samalla tavalla kuin silloin, kun asensit internet-yhteyden.

Asetusten muuttaminen

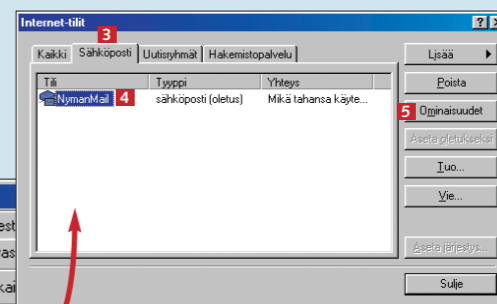
Kuten useimmissa muissakin ohjelmissa, Outlook Expressissäkin voit itse muuttaa sähköpostiasetuksia. Joudut tekemään sen, jos sähköpostin lähettämistä ja vastaanottamisesta on ongelmia.

1 Avaa **Työkalut**-valikko **1** ja valitse **Tilit...** **2**.

2 Valitse **Sähköposti** **3**, oma sähköpostitilisi **4** ja **Ominaisuudet** **5**.

3 Yleiset-välilehdellä **6** kerrotaan, miten eri tiedot esitetään lähettämässäsi sähköpostiviesteissä. Jos muutat jotain tällä välilehdellä, muutokset eivät vaikuta sähköpostin lähettämiseen ja vastaanottamiseen. Siirry **Palvelimet**-välilehdelle **7**. Sieltä näet, miten ohjelma on asetettu lähettämään ja vastaanottamaan postia. Tee muutokset siihen.

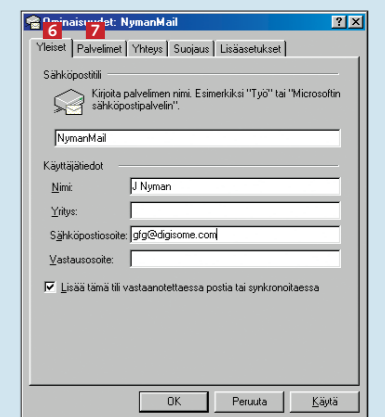

Sähköposti-vinkkejä

Jos olet luonut sähköpostitilin väärin, Outlook Expressin Ohjattu internet-yhteyden muodostaminen ei ilmesty automaattisesti esiin. Avaa **Työkalut**-valikko, valitse **Tilit** ja **Sähköposti**. Poista tilit valitsemalla ne ja napsauttamalla **Poista-painiketta**. Käynnistä ohjattu toiminto uudelleen valitsemalla **Lisää** ja **Sähköposti**.

Jos haluat tarkistaa postisi usealla tietokoneella, hae postipalvelimelta vain viestien kopiot. Silloin viestit jäävät postipalvelimelle ja voit hakea ne luettavaksi toiseltakin tietokoneelta käsin. Avaa **Työkalut**-valikko, valitse **Tilit**-kohta ja **Sähköposti**-välilehti ja napsauta **Sähköpostitiliäsi**. Valitse sitten **Ominaisuudet**-painike ja **Lisäasetukset**-välilehti ja napsauta valintamerkki alaosan **Jätä viestistä kopio palvelimelle**-kohtaan.

Olet kirjoittanut väärän nimen **Palvelin**-kohdissa, kun teit sähköpostiasetuksia. Katso ohjeita **Asetusten muuttaminen**-kohdasta. Tarkista, että lähtevän ja tulevan postin palvelimien nimet ja osoitteet ovat samat kuin internet-palveluntarjoajasi papereissa.

Internetin perusasiat tutuiksi

1234 Minkälaisia laitteita ja ohjelmia internetin käyttöön vaaditaan? Entä miten internet-liittymä hankitaan ja mitä se maksaa? Millaiselta Internet Explorer näyttää? Miten selainohjelman asetuksia muutetaan, esimerkiksi määritetään sivuja turvallisiksi tai vaihdetaan aloitussivua?

1234 Yksi internetin suosituimmista palveluista on sähköposti. Toisessa osassa tutustutaan Windowsin mukana tulevaan Outlook Express -sähköposti-ohjelmaan. Tavoitteena on oppia lähettämään ja vastaanottamaan sähköpostiviestejä sekä järjestelemään niitä omalla tietokoneella.

1234 Kolmannessa osassa perehdytään tarkemmin Internet Explorer -selainohjelmaan ja syvennytään myös kotisivun rakenteeseen. Siinä opetetaan myös, miten palataan edellisten viikkojen aikana avatuille sivuille ja päästään oikoiteita usein käytetyille sivuille. Lisäksi opetetaan omien surffaustietojen hävittäminen.

1234 Internet-koulun neljännessä ja viimeisessä osassa käsitellään kaupankäyntiä verkossa. Onko ostosten tekeminen internetissä turvallista? Voiko verkkokaupat maksaa luottokortilla riskittä? Miten toimitaan, jos tilatussa tuotteessa on vikaa? Millaisia tuotteita netistä kannattaa hankkia?

Kurkistus kotisivun anatomiaan

Surffailijalle on hyötyä siitä, että oppii tallentamaan suosikkisivujen osoitteet, poistamaan omat jäljet ja tulostamaan nopeasti.

Ensimmäistä kertaa internetissä seikkaileva ei välttämättä tiedä, miten liikutaan koti- eli web-sivulta toiselle ja sivujen ja sivustojen osien välillä.

Netissä liikkuminen eli ns. surffailu vaatii totuttelua. Tällä oppitunnilla kerrotaan, millaisista osista kotisivu koostuu, ja tutkitaan *Internet Explorer*

-selainohjelman toimintoja. Yksi oppitunnin aiheista on tiedonhaku netistä hakukoneilla. Niillä saa kaivettua esiin mm. asiantietoa, kuvia ja ohjelmia. □

WWW-osoite

Jos tiedät koti- eli web-sivun URL-osoitteen, voit kirjoittaa sen osoitekenttään ja painaa näppäimistön **Enter**-painiketta. Osoitteessa on useita toisistaan erottuvia osia. **http://** tulee sanoista "Hyper Text Transfer Protocol" ja tarkoittaa vain sitä, että kyse on internetissä olevasta kotisivusta. Nykyisin sinun ei tarvitse enää kirjoittaa **http://**-alkua, sillä *Internet Explorer* lisää sen osoitteen alkuun automaattisesti. **www.kompuutteri.com** on sivuston aloitussivun osoite. Osoite auttaa tietokoneetta ottamaan yhteyden

tiettyyn toiseen tietokoneeseen, jota kutsutaan serveriksi eli palvelimeksi. Palvelin on se tietokone, jolle kotisivutiedostot on tallennettu. Jos siirryt linkkiä napsauttamalla aloitussivulta jollekin sivuston toiselle sivulle, osoitekentässä oleva osoite pitenee. Jos osoitekentässä lukee esim. **http://www.kompuutteri.com/muutsvivut/sivu1.htm**, kotisivutiedoston nimi on **sivu1.htm** ja se sijaitsee **muutsvivut**-kansiossa palvelimella, jonne pääsee kirjoittamalla osoitteen **www.kompuutteri.com**.

Linkit

Linkit ovat ehkä tärkein asia, joka erottaa internetin muista joukkotiedotusvälineistä, kuten televisiosta, radiosta tai sanomalehdistä. Linkkien avulla internetin käyttäjät voivat nimittäin itse päättää, minne päin internetiä he haluavat seuraavaksi suunnistaa. Usein linkin paljastaa sininen alleviivattu teksti. Sitä hiirellä napsauttamalla pääsee hakemaan lisätietoa linkissä mainitusta aiheesta. Linkki voi olla niin kuva, otsikko kuin tekstikin, joka vie jollekin toiselle sivulle tai kokonaan toiseen sivustoon. Useimmilla kotisivuilla linkit paljastuvat, kun hiiren osoitin siirretään niiden päälle. Jos tekstiä tai kuvaa napsauttamalla pääsee jonnekin eli se on linkki, hiiren osoitin muuttuu käden kuvaksi.

Valikko

Etenkin yritykset ja järjestöt suosivat tapaa, jossa sivuston tärkeimmät linkit sijoitetaan yhteen valikkoon, joka näkyy sivuston jokaisen sivun reunassa. Silloin sivun käyttäjä pääsee siirtymään sijaintipaikastaan huolimatta haluamalleen sivulle eikä hänen tarvitse palata aina aloitussivulle.

Logo

Monilla kotisivuilla on oma logo, joka toistuu sivuston jokaisella sivulla samassa paikassa. Logoa napsauttamalla pääsee yleensä sivuston aloitussivulle.

Tekstikentät

Tekstikenttiä käytetään silloin, kun halutaan kerätä jotain tietoa sivun käyttäjältä. Esimerkissä kenttään on tarkoitus kirjoittaa sähköpostiosoite, johon halutaan sivuston tai palvelun tiedote. Tekstikenttä voi myös olla tätä huomattavasti suurempi, jolloin siihen voi kirjoittaa esimerkiksi palautteen yritykselle tai osallistua sen kautta keskusteluun. Kenttään kirjoitetulle tekstille ei tapahdu mitään ennen kuin napsautetaan painiketta, joka lähettää viestin, etsii sivua tai ilmoittaa sähköpostiosoitteen postituslialle. Jos siis haluat tiedotteen, sinun on osoitteen kirjoittamisen lisäksi myös napsautettava painiketta.

Teksti

Kotisivulla oleva pelkkä teksti on tarkoitettu antamaan tietoa kotisivujen aiheesta tai aiheista. Koska tekstin lukeminen näyttöä on vaikeampaa kuin paperilta, kotisivujen tekstit ja yksittäiset kappaleet ovat yleensä lyhyempiä kuin mm. sanomalehdissä.

Internet-vinkkejä

Saat kätevästi näkyviin äskettäin tutkimiesi sivustojen osoitteet, kun napsautat Internet Explorerin osoiterivin viereistä nuolipainiketta.

Kun siirät hiiren osoittimen linkin päälle mutta et napsauta sitä, selainikkunan vasemmassa alareunassa näkyy yleensä sen sivun osoite, jolle linkkiä napsauttamalla pääsee.

Hakukentät

Jos sivusto on hyvin laaja, kulloinkin tarvittavaa tietoa saattaa olla vaikeaa kaivaa esiin. Siksi monissa sivustoissa on aloitussivulla hakutoiminto. Ensinnäkin hakukenttään kirjoitetaan hakusana, minkä jälkeen napsautetaan sen vieressä olevaa painiketta, jonka nimi on yleensä **Etsi** tai **Go**. Tällöin haku kohdistuu kuitenkin vain sivuston sisältöön. Tiedon hakemista koko internetistä käsitellään tämän oppitunnin lopussa.

Kuvat

Kuvia käytetään kotisivun ulkoasun kohentamiseen. Ne voivat olla erillisiä tai taustakuvia. Usein kuvaa voi napsauttaa, jolloin se näkyy isommassa koossa.

Mainokset

Internetissä olevat mainokset poikkeavat esimerkiksi sanomalehtien mainoksista. Ne ovat myös linkkejä tuotetta tai palvelua mainostavalle sivulle.

Äänestys

Kotisivuilla törmää usein siihen, että siellä kävijältä kysytään mielipidettä kaikesta maan ja taivaan väliltä. Vastausvaihtoehto valitaan yleensä napsauttamalla sopivaa vaihtoehtoa ja ääni lähetetään **Äänestä**-painiketta napsauttamalla. Usein sivusto näyttää tämän jälkeen senhetkisen äänestystilanteen. Pyöreistä valintakentistä eli ns. radiopainikkeista voi vali-

ta vain yhden. Valintaruutuja käytettäessä voidaan taas valita useita vaihtoehtoja. Niillä kartoitetaan esimerkiksi kiinnostuksen kohteita. Ruutuihin lisätään valintamerkki tai poistetaan se napsauttamalla. Kolmas tapa, jolla äänestys voidaan toteuttaa, on tarjota äänestysvaihtoehdot pudotusvalikossa, jonka käyttö on varmasti tuttu monista muista ohjelmista.

Yhteydenotto

Yritysten kotisivuilla käydään usein etsimässä niiden osoitetta tai puhelinnumeroa. Siksi yhteystiedot on yleensä sijoitettu selkeästi esille sivuston aloitussivulle tai, kuten esimerkiksi, niille on tehty linkki, jota napsauttamalla pääsee lukemaan yhteystiedot. Usein linkin nimi on **Yhteystiedot** tai **Ota yhteyttä**. Painikkeet toimivat samalla tavalla kuin tietokoneohjelmissa. Niiden napsautus saa aikaa tietyin toiminnon.

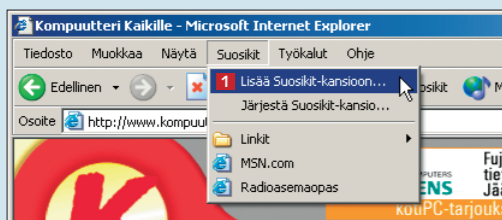
Suosikkiosoitteiden tallentaminen

Suosituimmat osoitteet on mahdollista tallentaa kansioon, josta ne saa kätevästi käyttöön. Silloin niitä ei tarvitse kirjoittaa

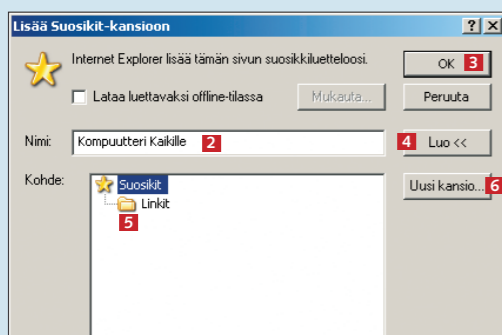
aina uudelleen ja panna muistiin paperille. Helpoltakin vaikuttava osoite häpyy mielestä, jos surffailu aika venähtää pitkäksi ja

sen aikana on avattu kymmeniä sivustoja. Suosikkisivujen luettelo on kuin puhelinmuistio internetiä varten.

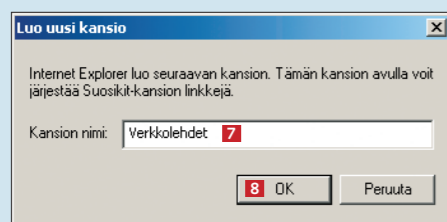
1 Etsi kotisivu, jonka osoitteen haluat tallentaa. Valitse Suosikit ja Lisää Suosikkiosoitteeseen **1**.

2 Kirjoita tallennettavan sivuston nimi siinä muodossa, että löydät sen helposti uudelleen **2**. Jos haluat vain liittää osoitteen luettelon jatkoksi, napsauta OK-painiketta **3**. Toinen mahdollisuus on luoda kansiot erityyppisille osoitteille ja tehdä siten niille omat painikkeet. Napsauta Luo-painiketta **4**, niin näet kaikki Suosikit-kansion alikansiot. Linkit-kansioon sijoitettaviin sivuihin tai kansioihin pääsee käsiksi osoiterivin alapuolelta yhdellä napsautuksella. Valitse Linkit-kansio **5** napsauttamalla. Napsauta vielä Uusi kansio -painiketta **6**.

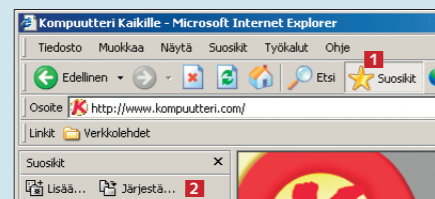
3 Anna kansiolle nimi, joka kuvaa sen sisältöä. Se voi olla esimerkiksi "Verkkolehdet" **7**. Valitse OK-painike **8** kahdessa peräkkäisessä ikkunassa.

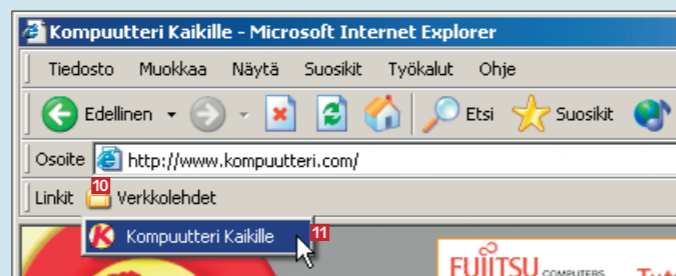
Suosikkisivujen järjestäminen

Pitkä osoitelista on vaikeaselkoinen. Siksi sivustojen osoitteita kannattaa järjestää säännöllisesti. Napsauta Suosikit-painiketta **1** ja sitten selainikkunan vasemman laidan Järjestä Suosikkiosoitteeseen... -painiketta **2**. Suosikit-kansion järjestäminen -ikkunassa **3** voit siirtellä osoitteita kansioihin. Luo kansio -painikkeella **4** voit luoda uuden kansion. Kun olet valinnut osoitteen, voit siirtää sen sopivaan kansioon **5**. Jos haluat muuttaa kohteen nimeä, valitse se ja Nimeä uudelleen -painike **6**. Poista-painike **7** poistaa kohteen.

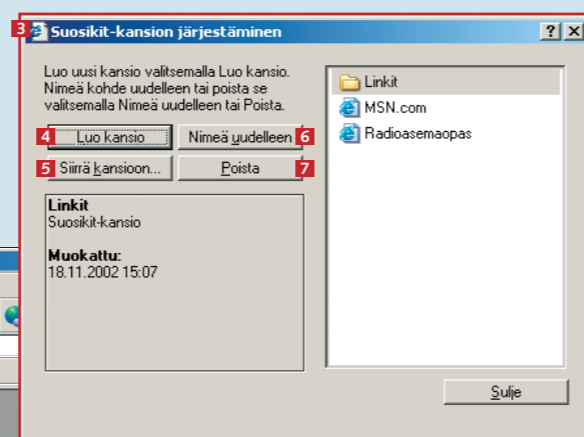
Siirrä kansioon -painikkeella **5**. Jos haluat muuttaa kohteen nimeä, valitse se ja Nimeä uudelleen -painike **6**. Poista-painike **7** poistaa kohteen.

4 Seuraavaksi tuodaan Linkit-kansio esiin. Oletusasetusten mukaan se onkin näkyvässä. Jos sitä ei kuitenkaan näy oikeassa yläkulmassa, avaa Näytä-valikko, valitse Työkalurivit ja Linkit **9** niini, että sen eteen ilmestyy valintamerkki.

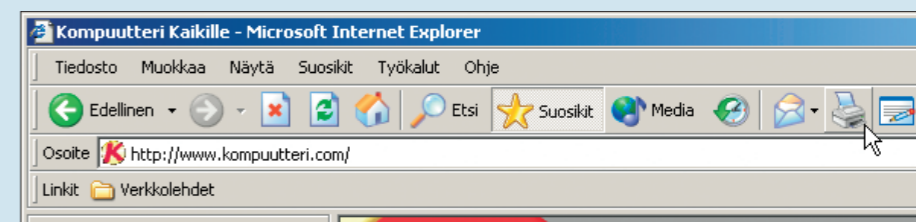

5 Tämän jälkeen Linkit-painike ilmestyy osoiterivin viereen. Sitä kannattaa siirtää, sillä silloin saa lisää tilaa alikansioiden katseluun. Napsauta kansiota hiiren vasemmalla painikkeella, pidä painike alas painettuna ja vedä kansio osoiterivin alle rivin vasempaan reunaan. Kun napsautat kansiota **10** ja sivustolle antamaasi nimeä **11**, selain alkaa avata sivua. Jos lisää Linkit-kansioon muita alikansioita tai osoitteita, myös ne näkyvät tässä.

Kotisivun tulostaminen

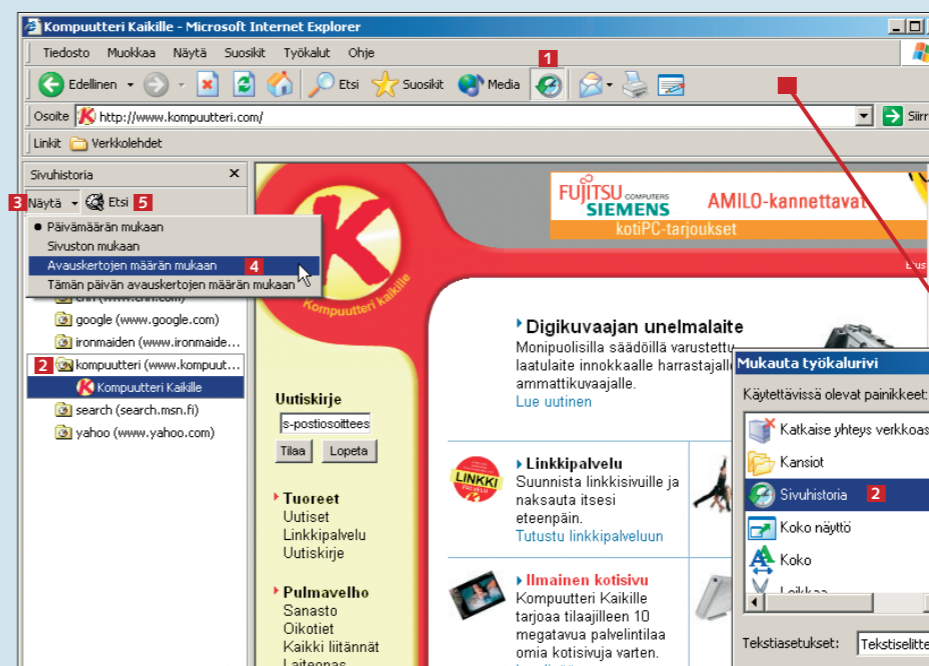
Kotisivun voi tulostaa monella tavalla. Paljon kuvia ja grafiikkaa sisältävistä sivuista on yleensä tarjolla tulostettava versio, joka sisältää vain tekstiä tai joskus pieniä kuvia. Kun käytät sitä, pc:n ei tarvitse hakea raskaita, tavutolkulla tilaa vieviä elementtejä ja tuhlata aikaa niiden siirtämiseen tulostimeen. Usein pelkkä teksti riittää eivätkä kuvat ja muut höyryt sisällä välttämätöntä tietoa. Tulostettavasta versiosta jätetään pois myös mainokset ja värilliset linkit. Jos sivulla on tulostusversiolinkki, sitä kannattaa aina käyttää. Jos sitä ei ole, on pakko tyytyä perinteiseen tapaan, joka on hitaampi. Siinä napsautetaan suoraan työkalurivin kirjoitinkuvaketta, jolloin sivu alkaa tulostua. Mukaan tulee tavallisesti kaikki, mitä näytöllä näkyy. Koko sivu ei välttä-

mättä mahdu yhdelle A4-arkille. Yksi tapa tulostaa vain halutut osat on avata Word ja tyhjä asiakirja, palata Exploriin ja valita hiirellä vetämällä tulostettava osa. Sen jälkeen valittu osa kopioidaan Ctrl + C -yhdistelmällä, palataan Word-asiakirjaan ja liitetään kopioitu osa siihen Ctrl + V -yhdistelmällä. Tämä voidaan tarvittaessa toistaa useita kertoja. Lopuksi Word-asiakirja tulostetaan tavalliseen tapaan Tulosta-toiminnolla.

Omien jälkien seuraaminen

Toisinaan hyvän sivuston osoite joutuu hukkaan, kun sitä ei ole tallennettu Suosikkeihin. Internet Explorer tallentaa sivujen osoitteet kolmen viikon ajalta. Tästä näet, mistä ne löytyvät.

1 Kun haluat tutkia sivuja, joilla olet aiemmin käynyt, napsauta Sivuhistoria-painiketta **1**. Sivujen osoitteet näkyvät kansioista **2**. Voit myös järjestää osoitteet suosituimmuusjärjestykseen. Sivut, joilla on vierailtu useimmin, tulevat ylimmäisiksi. Jos napsautat Näytä-painiketta **3**, voit valita, miten sivut lajitellaan **4**. Voit etsiä sivua luettelosta Etsi-painikkeella **5**.

2 Jos Sivuhistoria-painiketta ei näy työkalurivillä, napsauta sen tyhjää kohtaa oikealla painikkeella. Valitse Mukauta. Valitse Mukauta työkalurivi -ikkunan **1** vasemman laidan kentästä Sivuhistoria **2** ja napsauta sitten Lisää-painiketta **3**. Napsauta Sulje-painiketta **4**. Sivuhistoria-painike näkyy nyt työkalurivillä. Samalla tavalla voit poistaa painikkeita.

Huokea säästövinkki

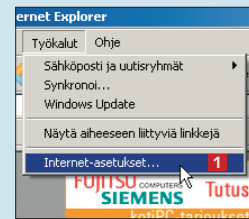
Jos sinulla ei ole esim. ADSL-yhteyttä vaan otat internet-yhteyden modeemilla, joudut usein maksamaan jokaisesta minuutista, jonka yhteys on auki. Jos suosikkisivusi sisältävät tekstiä tai kuvia, jotka eivät vaihdu jatkuvasti, tallenna sivut kiintolevylle niin, että voit lukea niitä avaamatta yhteyttä. Avaa selain ja napsauta Suosikit-painiketta ja Lisää Suosikit-kansioon... -painiketta. Valitse sivu luettelosta ja napsauta Lataa luettavaksi offline-tilassa -painiketta.

Omien jälkien hävittäminen

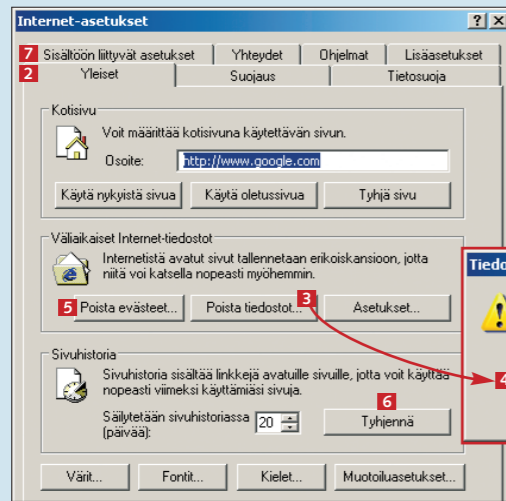
Jos käytät tietokonetta, jolla on useita käyttäjiä, muut käyttäjät voivat helposti seurata, mitä teet internetissä. Jos et halua pomon tietävän, mitä todellisuudessa teet tietokoneella, tai haluat puolison pysyvän siinä luulossa, että paiskit iltamyöhään töitä,

sinun kannattaa poistaa internetissä käyntijäljesi jokaisen käyttökerran jälkeen. Internet Explorer nimittain tallentaa avatuista sivuista kopion kiintolevyille, jotta ne avautuisivat nopeammin, jos niille palataan myöhemmin. Sivut, joilla olet käynyt vii-

meisen kolmen viikon aikana, näkyvät myös Sivuhistoriassa. Lisäksi Internet Explorer rekisteröi sanat, jotka kirjoitetaan haku- ja muihin tekstikenttiin. Alla näet, miten tiedot nettikäyttyymisestä pyyhittään tietokoneen muistista.

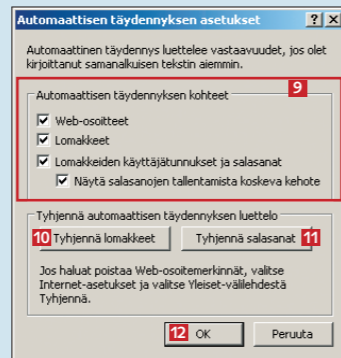
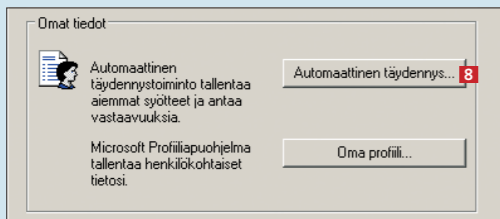

1 Avaa ensin **Työkalut**-valikko ja valitse **Internet-asetukset**-vaihtoehto 1.

2 Napsauta **Yleiset**-välilehdellä 2 **Poista tiedostot** -painiketta 3, niin kiintolevyltä poistuvat sinne tallennetut väliaikaiset kotisivutiedostot. Napsauta valintamerkkiä **Poista kaikki offline-sisältö** -kohtaan 4, niin poistat sellaiset kotisivut, jotka olet ladannut luettavaksi offline-tilassa. Jos napsautat **Poista evästeet** -painiketta 5, kiintolevyltä poistetaan myös pienet tekstitiedostot, jotka auttavat pitämään muistissa mm. kotisivujen käyttäjätunnukset tai huolehtivat siitä, että internet-radio alkaa soittaa samaa asemaa kuin edellisellä kerralla. Sivuhistorian tiedot voi poistaa **Tyhjennä** -painikkeella 6. Siirry seuraavaksi **Sisältöön liittyvät asetukset** -välilehdelle 7.

3 **Internet Explorerin** Automaattinen täydennys nopeuttaa osoitteiden ja muiden tekstien kirjoittamista. Jos kirjoitat kotisivulle postiosoitteen, **Internet Explorer** ehdottaa sitä myös seuraavalla kerralla, kun olet täyttämässä jotain osoitekenttää. Toisaalta tällöin myös muut tietokoneen käyttäjät näkevät saman tekstin, jos he ovat aikeissa täyttää osoitekenttiä. Napsauta **Automaattinen täydennys** -painiketta 8, niin pääset käsiksi sen asetuksiin.

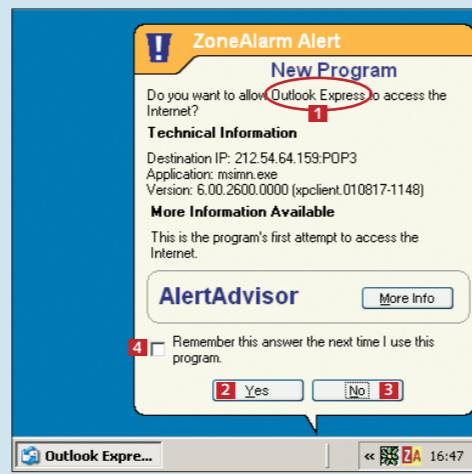
4 Yläosassa 9 voit valita, millaisia tietoja **Internet Explorer** saa tallentaa muistiin. Napsauta **Tyhjennä lomakkeet** -painiketta 10 ja **Tyhjennä salasanat** -painiketta 11, niin tietokoneelle tallennetut tiedot häviävät. Kun olet valmis, valitse **OK** 12 kaksi kertaa.

Suojamuurin rakentaminen

Kun otat tietokoneellasi yhteyden internetiin, otat aina myös riskin, että yhteyttä myöten siirtyä pieniä haitallisia ohjelmia. Tällaiset ohjelmat voivat saastuttaa tietokoneesi viruksilla tai kerätä ja lähettää nettiin käytöstäsi tietoja ohjelman lähettäjälle. Etenkin laajakaistayhteyden käyttäjien on syytä olla varuillaan, sillä silloin yhteys on auki aina, kun tietokoneessa on virta. Siksi on syytä käyttää jotain palomuuriohjelmaa, kuten K-rompulla olevaa **Zone Alarmia**. Sen avulla voit pitää silmällä sitä, mitkä ohjelmat saavat ottaa yhteyttä internetiin, ja tarvittaessa estää pääsyn sinne.

Esimerkissä yritetään tarkistaa sähköpostiviestit **Outlook Express** -ohjelmalla sen jälkeen, kun pc:lle on asennettu **Zone Alarm**. Jos yhteyttä yrittävä ohjelma on tuttu, kuten tässä 1, voit napsauttaa **Yes** -painiketta 2 ja antaa ohjelmalle luvan hakea ja vastaanottaa sähköpostiviestejä. Jos et tunne ohjelmaa, vastaa **No** 3. Jos et halua napsauttaa **Yes** -painiketta aina, kun ohjelma tarkistaa viestit, voit napsauttaa valintamerkin **Remember this answer next time I use this program** -kenttään 4. Näin **Zone Alarm** estää luvattomat yhteydennotot.

Tiedon haku internetistä

Internetin eniten käytetyt sivut ovat hakupalveluiden sivustoja. Hakupalvelut auttavat löytämään juuri sitä tietoa, mitä internetin käyttäjä on etsimässä. Internetissä on monia tapoja tehdä haku. Kattavien hakupalveluiden, kuten Googlen (www.google.fi), avulla voi hakea tietoa mistä netin kolkasta hyvänsä. Yksittäisellä kotisivullakin voi olla oma hakutoimintonsa, joka opastaa hakusanan perusteella oikealle sivustolle.

Googlessa tietoa haetaan kirjoittamalla hakukenttään hakusana tai -sanoja. On myös olemassa hakemistotyyppisiä hakusivustoja, joissa tietoa haetaan aiheen tai alan perusteella. Esimerkkejä tällaisista nettihakemistoista ovat www.yahoo.com ja www.fi. Niissä liikutaan napsauttelemalla aihealueiden otsikoita yhä tarkemmin rajatuille alueille. Lopulta haun tuloksena voi olla esimerkiksi luettelo tietyn alueen autonvuokrausyrityksistä.

Useimmilla kotisivuilla on hakutoiminto, jossa tehty haku rajoittuu kyseisen

sivuston sisältöön. Olipa sitten kyseessä internetin laajuinen haku tai vain yhden verkkolehden artikkelin etsiminen, haku tehdään niin, että kirjoitetaan hakukenttään hakusana tai -sanoja. Sen jälkeen napsautetaan hakupainiketta. Eri hakupalvelut käyttävät hakusanoja hieman toisistaan poikkeavalla tavalla. Tavallisesti ne pyrkivät hakemaan sivuja, joilla esiintyvät kaikki hakukenttään kirjoitetut sanat. Jos esimerkiksi haet tietoa sanoilla "jalkapallo", "peli" ja "haka", et todennäköisesti halua tietoa Jokereista, vaikka kaksi ensimmäistä hakusanaa esiintyisivät niiden sivuilla.

Hakua kannattaa rajata käyttämällä useita hakusanoja, jotta epäolennaiset linkit karsittaisivat tuloksista pois. Toisaalta ei kannata olla turhan monisanainen, sillä silloin tuloksista saattaa jäädä moni hyödyllinen linkki pois. Jos esimerkiksi kirjoitat hakusanoiksi "haka" ja "valkeakosken", hakutulos ei sisällä sivuja, joissa mainitaan vain sanat "haka" ja "valkeakoski".

Internet-vinkki

Jos sivu sisältää paljon tekstiä, kaivattua tietoa voi olla vaikeaa löytää lukematta kaikkea läpi. Napsauta tällöin ensin sivua ja paina sitten **Ctrl + F** -näppäinyhdistelmää. Kirjoita sana, joka liittyy hakemaasi aiheeseen ja napsauta **Etsi seuraava** -painiketta. Internet Explorer hakee tekstistä kohdan, jossa sana esiintyy. Paina vielä **Ctrl + G** -yhdistelmää, niin pääset sanan seuraavaan esiintymiskohtaan.

Toisinaan on järkevää jättää hausta taivutus päätteen pois. Silloin esimerkiksi haku tehdään vain **Valkeakoski**-sanan alkuosalla "**Valkeakoski**". Joissakin hakupalveluissa katkaistun sanan perään on lisättävä asteriski eli tähtimerkki. Haku tehdään tällöin sanalla "**Valkeakoski***" ja tulos sisältää kaikki **Valkeakoski**-sanan muodot. Joskus hyvän hakusanan keksiminen on hankalaa. Oikean hakutekniikan omaksuminen vie aikaa, mutta harjoitus tekee tässäkin mestarin.

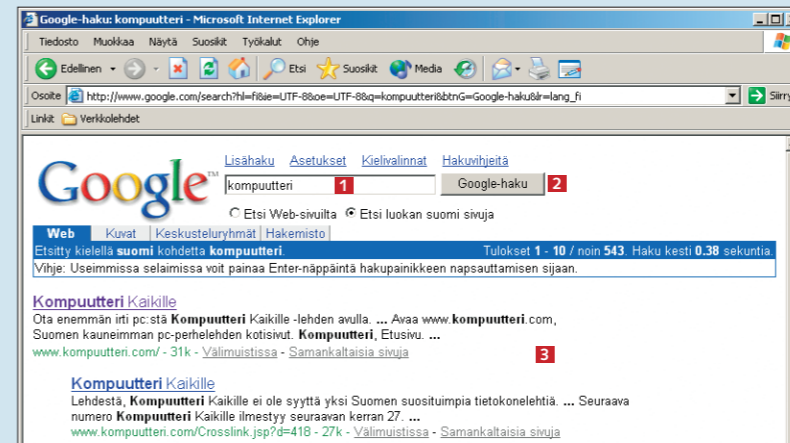
Hakusivustoja

Kotisivut:
www.google.fi
www.fi
www.yahoo.com

Kuvat:
www.google.fi (Kuvat/Images)
www.altavista.com/image

Ohjelmat:
www.tucows.com

Puhelinnumerot ja osoitteet:
www.keltaisetsivut.fi (yritys- ja palveluhaku, kartat yms.)
www.fonecta.fi
www.numeronetti.fi

1 www.google.fi on yksi erittäin hyvä hakupalvelu. Kirjoita hakusana kenttään 1 ja napsauta **Google-haku** -painiketta 2 (**Google Search**, jos olet www.google.com -sivulla). Hakutulokset näkyvät hakukentän alapuolella 3.

2 Yksi mahdollisuus on hakea pelkästään kuvia. Napsauta **Kuvat**-välilehteä 4 (tai **Images**, jos sivu on englanninkielinen). Esimerkissä on haettu kuvia **kompuutteri**-sanalla. Hakutulos sisältää **Kompuutteri Kaikille** -lehden kansikuvan lehtimyyntisivulta. Kuvien käytössä on muistettava kunnioittaa tekijänoikeuksia. Usein kuvia voi ladata omaan käyttöön. Kaupallinen hyödyntäminen on kuitenkin kielletty ilman tekijänoikeuden haltijan lupaa.